

אתגרים משפטיים בראי סיכוני בטיחות בחברות, תאגידים ופירמות בישראל

מאת: נחום טיר, מנכ"ל האגודה הישראלית לבטיחות וגיהות בע"מ. (www.osh-il.co.il)

רקע: תרבות הציות להוראות הדין ואכיפה מנהלית הם תנאים בסיסיים לניהול תקין בכל ארגון שחלה עליו חובה חקוקה לקיים את דרישות החוק, התקנות וההנחיות (1) לנהל גם סיכונים בארגון.

ניהול סיכונים הוא תהליך מתמשך ודינמי שנדרשת בו מעורבות אקטיבית של המחזיק בקביעת סדרי עדיפויות ובהקצאת משאבים ובניית תשתית ארגונית וניהולית, לרבות הכשרת בעלי תפקידים בארגון. תהליך ניהולי זה, נועד לצמצם את החשיפה של הארגון לסיכונים שונים, ולצמצם ככל הניתן נזקים אפשריים כתוצאה מסיכונים אלה.

פעילות הארגון כרוכה בנטילת סיכונים מתמדת, ביניהם: סיכונים תפעוליים, פיננסיים והחל מה-18.8.2014 גם סיכוני בטיחות ובריאות בתעסוקה.

מקורות הסיכון מתחלקים לסיכונים "פנימיים" שהארגון מייצר וסיכונים "חיצוניים" הקשורים לסביבה בה הארגון פועל. יכולתו של הארגון למזער את הסיכונים מסייעת לשרידותו לאורך זמן.

סיכוני בטיחות וגיהות בתעסוקה מקורם בעיקר בארגון עצמו ובאופן התנהלותו, ומושפעים מגורמים שונים, כגון אלו: פעילויות הארגון וגורמי הסיכון בהם, היעדר מערכת מסודרת לניהול הבטיחות, תרבות בטיחות לקויה, חוסר ידע, חוסר זמן, חוסר בתקצוב, ניהול שינויים בתכולת העבודה תוך כדי ביצועה וכן ליקויים בתהליכי קבלת החלטות בהנהלות הארגון, לרבות "דחיקת" סיכוני בטיחות לעדיפות טיפול אחרונה, ללא מיצוי סינרגיה נדרשת עם סיכונים אחרים של הארגון.

שילוב דרישות ניהול סיכוני בטיחות ובריאות בתעסוקה במערכת הניהול של הארגון הינה נדבך חשוב בהעלאת הערך של הארגון.

ההיבט המשפטי

מטרת המאמר: לידע את ציבור עורכי הדין בישראל ואת ציבור המשפטנים, שהחל מה – 18 לאוגוסט 2014, כל חברה שמעסיקה מעל 50 עובדים לרבות ענף הבנייה מחויבת גם בניהול סיכוני בטיחות בהתאם לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (תכנית לניהול הבטיחות), תשע"ג - 2013 (להלן: "התקנות החדשות").

התקנות החדשות מחייבות את ציבור היועצים המשפטיים בעת הגשת מסמכי חוות דעת Legal Opinion לבקשת הלקוחות שלכם, להדגיש שעל מבקש חוות הדעת מוטלת החובה לנהוג בתום לב, במידה והדבר אינו מתקיים, יש בכך בכדי לפסול את חוות הדעת שלכם גם להגנה במשפט פלילי. מבחינה משפטית התקנות החדשות מאפשרות לנקות נגד המעסיקים בסקציות נרחבות על הפרתן(בהיבט הפלילי, בהיבט אחריות נושא משרה ובחשיפה אזרחית לתביעות מצד העובדים בעת פגיעה בעבודה)

1. התקנות וחידושיהן:

בתאריך 18.2.2013 פורסמו תקנות חדשות, תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (תכנית לניהול הבטיחות), התשע"ג-2013 הבאות במקום התקנות הישנות בנושא "תכנית בטיחות" תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (תכנית בטיחות), התשמ"ד-1984 (שלא חודשו אחרי 1997). התקנות החדשות הינן רחבות יותר באופיין ובהן דרישה להכנת תכנית ניהול בטיחות באחריות תופס המפעל. התקנות החדשות יכנסו לתוקף בחודש אוגוסט 2014, ומגדירות, אפוא, לראשונה את החובה בניהול בטיחות בארגון שמעסיק מעל 50 עובדים.

התקנות החדשות מתבססות על ארבעה עקרונות:

א. דרישה מההנהלה לקיים תכנית שיטתית פרואקטיבית לניהול בטיחות.

ב. חובת קיום תהליכי ניהול סיכונים בטיחות שיכולים וצריכים להיות משולבים בתהליכי ניהול הסיכונים בארגון.

ג. חובת "המחזיק" (המעסיק): האחראיות למילוי תקנות אלה חלה על המחזיק במקום העבודה. המעסיק יפקח על תהליך, ניהול סיכונים, יוגדרו בעלי תפקיד לאשר את רמת "הסיכון הקביל" ויוודא כי הופקו והוטמנו לקחים מהתהליך במקום העבודה, יחליט לגבי הקצאת המשאבים הדרושים ליישומה של התכנית, ויפרסם את החלטתו. כמו כן, עליו לבקר ולאמוד את מידת יישומה של התכנית ולתעד בכתב את ממצאיו והחלטותיו.

ד. הכנת התוכנית תהא רק על-ידי אדם שהוכשר לכך ("מכין תוכנית") שהינו ממונה על הבטיחות בעל אישור כשירות בתוקף, שעבר השתלמות בניהול סיכונים - או מי שאושר על ידי מפקח עבודה ראשי. מכין התוכנית יבסס את התכנית על תהליך ניהול הסיכונים, וכן על שקלול הנתונים המצטברים מהפעולות בתכנית.

2. **השינוי הנוסף ולטעמנו החשוב** בתקנות החדשות הינו בבחינת "סגירת מעגל" בכל הקשור לניהול סיכונים בארגון. התקנות החדשות מצטרפות לחובת ניהול סיכונים פיננסיים ותפעוליים. הן קובעות הלכה בתחום "התרבות הניהול". המסקנה האירגונית המתבקשת הינה ביצוע סינרגיה ניהולית בין כל סוגי הסיכונים.

3. תרבות ניהול הסיכונים בישראל:

א. "ניהול הסיכונים" נשאר עדיין נחלתן של החברות הגדולות במשק והמוסדות הפיננסיים. ניכרת אמנם עלייה הולכת וגוברת במודעות בתחום זה, אך ניתן גם לזהות חוסר וודאות גדול בו (עטרות 2012).

- רק חלק מהחברות מבצעות תהליכי "ניהול סיכונים" ארגוני, שהינו מרכיב מהותי בניהול החברה.

- "ניהול הסיכונים" כיום אינו משולב בכל הפירמות בתהליכי הניהול בארגון ואינו משמש מפה לניהול הארגון.

- הקושי נוגע הן לתכנים והן לאופי ההטמעה של "ניהול הסיכונים" בארגונים, והוא הן בצד הדורש (דירקטורים, מנכ"לים, וכדומה) והן בצד המקיים (עטרות 2012)

ב. הסיבות לכך ש"ניהול הסיכונים" אינו נפוץ עדיין בישראל הן (אילן, 2007):

- סדרי עדיפויות: ניהול הסיכונים מצריך משאבים נוספים כגון (כח אדם, זמן וכסף).
- תרבות הניהול הישראלית: "ייתה בסדר..", "נצליח להתמודד עם הסיכון לכשיגיע ..", "קטן עלינו..." "התמודדנו עם סיכונים גדולים מאלה..." "הישראלים בעלי כושר אלתור ויזמות גבוהים, תכונות המאפשרות לנו להתמודד עם בעיות תוך כדי תנועה..."
- נראה כי המנהל הישראלי המצוי מודע לסיכון, אולם לא ישנה את מבנה התכנית שבנה כדי לא לפגוע "בשמו הטוב". המנהל הקלאסי מנסה לאתר את הסיכונים בעצמו ולמצוא להם פתרונות על ידי ידע אישי. הוא מחליט לטפל באותם סיכונים ללא תכנית עבודה מסודרת (אילן 2007).

לסיכום : החשיבות של הטמעת תהליכי ניהול הסיכונים בפירמה הנה קריטית לפירמה. הדבר תלוי לא מעט גם בציבור היועצים המשפטיים של הפירמה. ביסוס תהליכים ניהוליים מובנים יאפשרו צמצום תהליכי כשל ויצירת מחויבות לתהליך על ידי הקפדה על פרוצדורה ניהולית בארגון ביישום תקנות ניהול הבטיחות.

ביבליוגרפיה :

- 1 "ניהול סיכוני ציות-אכיפה מנהלית גם בגופים מוסדיים " BDO- רו"ח דפנה גוטסמן, דניאלה לשינסקי(קבוצת ביקורת פנימית)
- 2 מאמר "תרבות ניהול סיכונים", יעל קלו מור.
3. נוהל בנושא ניהול סיכונים- רשות החברות, יוני 2009.
4. ניהול סיכונים הלכה למעשה- יהודה ארד ז"ל .
5. עקרונות לניהול סיכונים תפעוליים במשרדי ממשלה –הוראות: 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3

ציבור עורכי דין והמשפטיים, חברתנו מציע לכם שירות נוסף (בשלב זה ללא עלות):

אתם מוזמנים לפנות ללא תשלום אל האתר שלנו:-

http://www.osh-il.co.il/support_infoCenter.aspx ובו "מרכז תמיכה ארצי" למכני תכנית לניהול הבטיחות. המרכז מסייע בכל הקשור להכנת "תכנית לניהול הבטיחות" בארגון, במסגרת התקנות החדשות. במרכז מאגר מידע ומערכת סינון בנושא התקנות החדשות. המרכז מאפשר גם מתן מענה אנושי מטעם מומחה בתחום.

המרכז הוקם ופועל במימון "קרן מגוף" במוסד לביטוח לאומי.